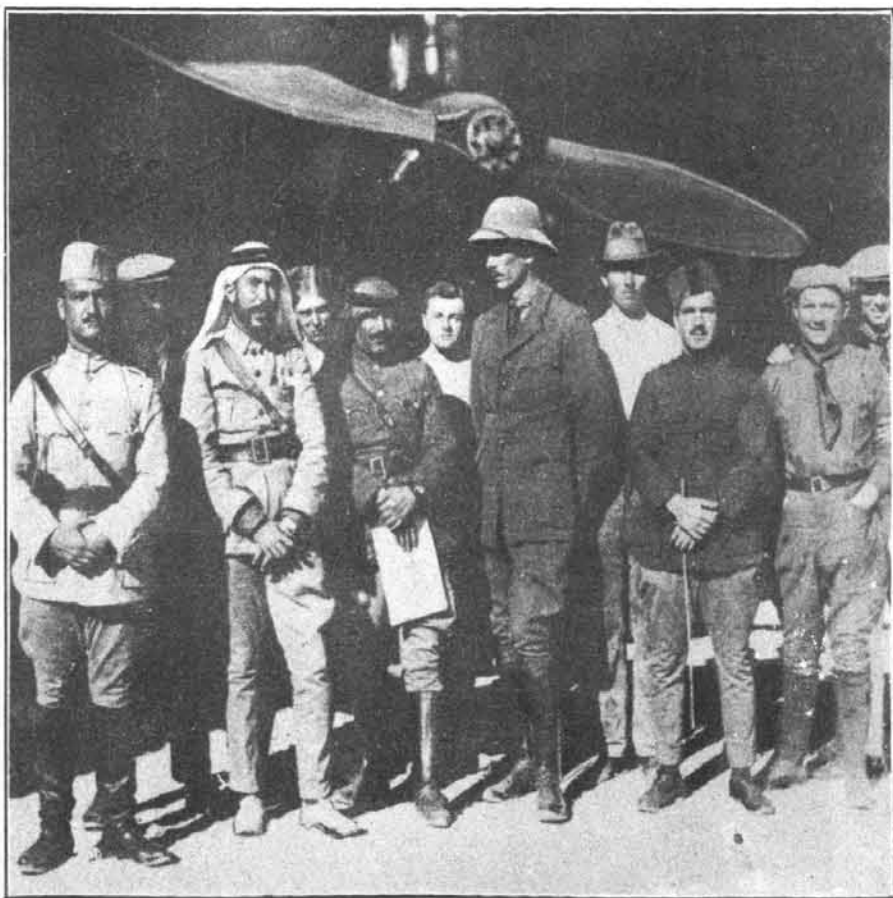

Illustrirani Slovenec

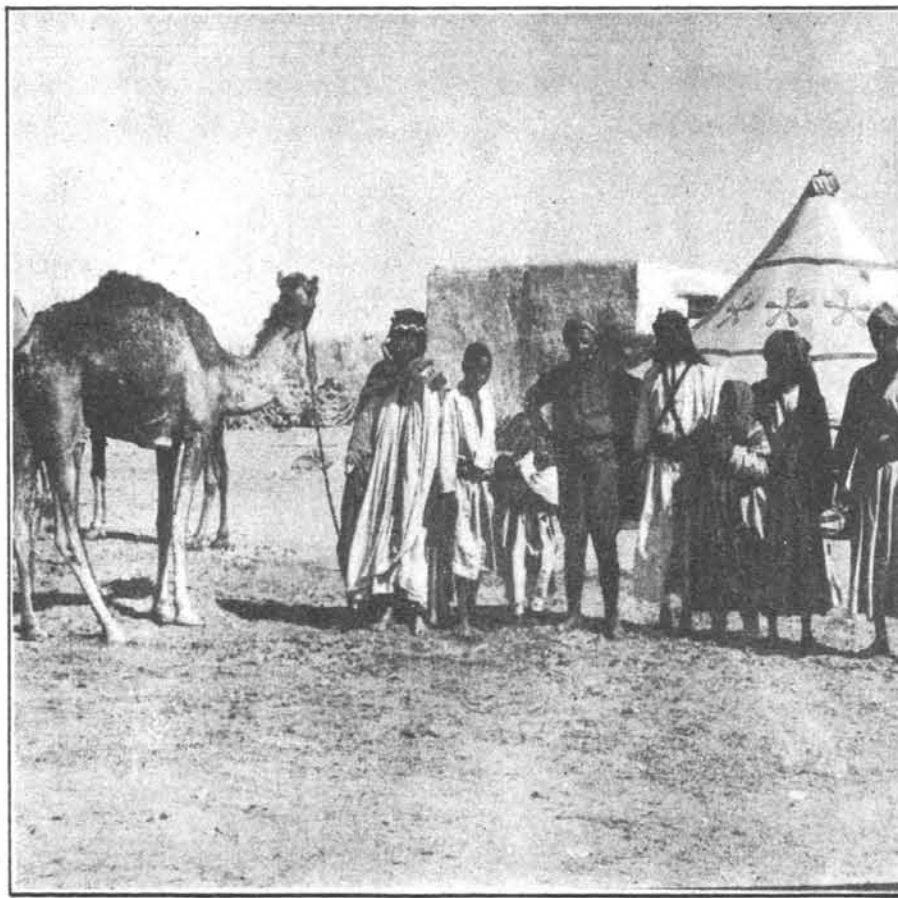
Z letošnjega svetlejnega romanja goriških Slovencev v Rim,
ki je trajalo od 27. septembra do 6. oktobra pod vodstvom prevz. goriškega nadškofa dr. Fr. B. Sedeja (pri slikanju žal ni bil navzoč).

Sirske letalske čete, opremljene z najmodernejšimi letali.
Evropejci, ki jih vidimo na sliki, so instruktorski častniki, ki so že več let v službi sirske armade.

Kralj Ali (X),
voditelj hedžaskih čet, z načelnikom svojega generalnega štaba (XX).

Tipična slika iz beduinske vasi.

Kakor znano imajo Francozi vedno večje težave s svojimi kolonijami. V Afriki morajo voditi veliko vojno z upornimi Marokanci, zadnje mesece so se jim pa uprli tudi Sirci. Vstaja se zlasti radi nesposobnosti generala Sarraila vedno bolj širi ter zadnje čase že jako resno ogroža francoski prestiž v bližnjem Orientu. Glavni boji se vodijo že v okolici Damaska; Francozi bodo rabili močno armado, da ukroto upornike, to pa seveda ne bo ugodno vplivalo na velike težave, zlasti gospodarske, s katerimi se ima danes boriti Francija tudi doma.

Benito Mussolini,
vrhovni poglavar italijanskih fašistovskih tolp, ki je odgovoren za barbarstva, ki se gode pred očmi vsega civiliziranega sveta nad našimi Primorci.

Sigurdur Christofer Pjetursson,
znani islandski nacionalni pesnik, ki je pred kratkim umrl, star 43 let.

Frunze,
vrhovni poveljnik ruske rdeče armade, ki je pred kratkim umrl.

Frithjof Nansen,
znani raziskovalec in človekoljub, je bil pred kratkim imenovan za rektorja škotske St. Andrejeve univerze.

Križem Slovenije.

K blagoslovitvi nove župnijske cerkve na Gornji Ponikvi pri Žalcu.

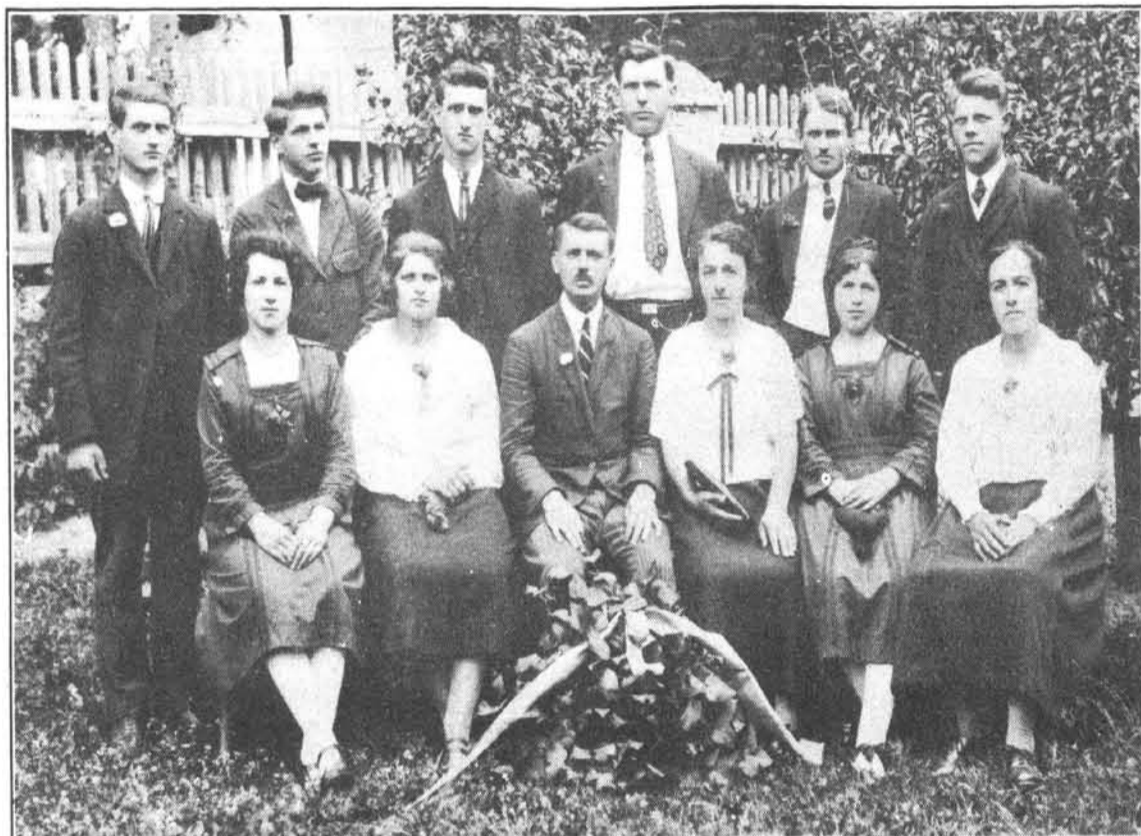

Nova župna cerkev v Gornji Ponikvi.

Blagoslavljanje nove cerkve na Gornji Ponikvi.

Obe sliki je posnel g. Franjo Kunšek, fotograf v Celju.

Pevski zbor »Zarja« v Št. Vidu pri Brdu

ob priliki odhoda nadučitelja R. Kneza, ki je 13 let požrtvovalno vodil zbor.

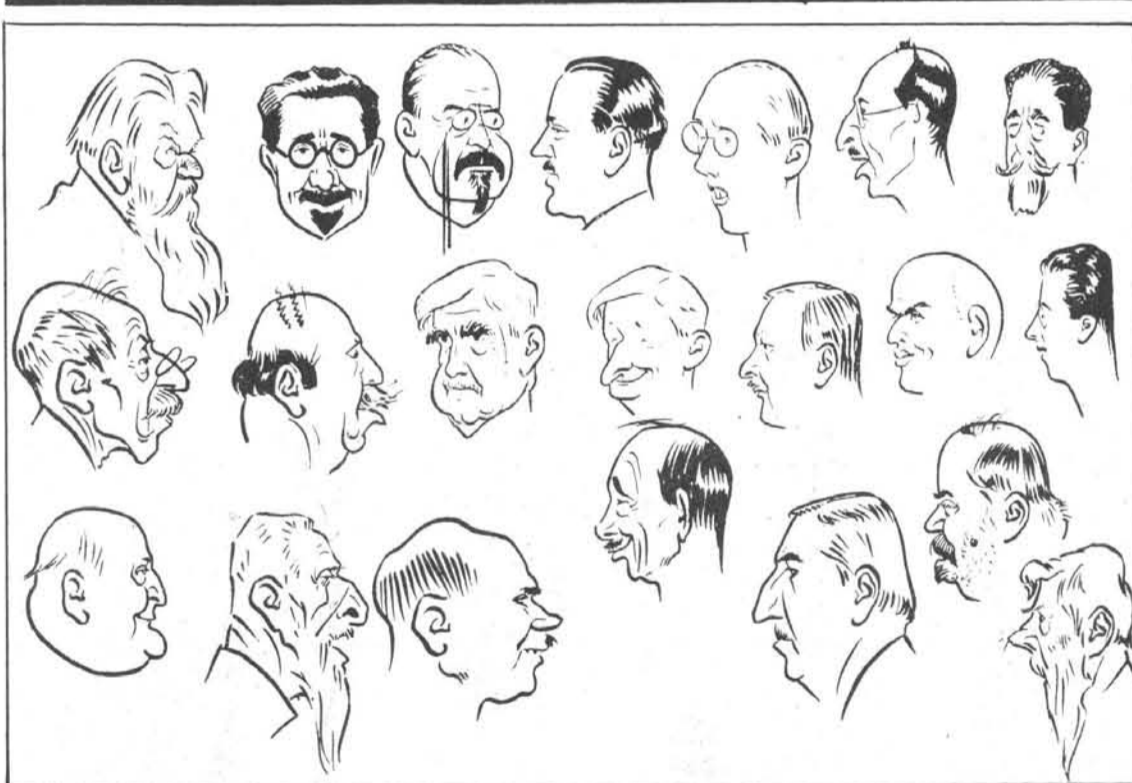
Kočevska lovska družba med lovom pri odmoru.

Visoka, bradata postava v sredini je zakupnik lova, nekdanji kočevski župan A. Loj. Ostali so večinoma kočevski meščani.

Kotiček za ženske.

Popoldne oblačilo sedaj ženske jumper-obleke.

Francoske karikature nekaterih udeležencev zadnjega zasedanja Društva narodov.

Zgoraj od leve proti desni: Fr. Borgbjerg (Danska), Aug. da Costa (Portugalska), Vandervelde (Belgija), Skrzynski, Morawski, Sokal in Modrzewski (vsi Poljaki); v sredi: Alfr. Freire d'Andrade (Portugalska), Lehman (Liberija), Ph. Roy (Kanada), Strassburger, Kozicki, Debski, Niedzialkowski (vsi Poljaki); spodaj: De Agiero y Bethancourt (Kuba), Apponyi (Madžarska), Galvanaukas (Litavska), Beneš (Češka), Nintić, Radić (Jugoslavija) in Madjarov (Bolgarska).

Anton Skubic, dekan:

FRANCE PREŠEREN V RIBNIŠKI ŠOLI.

Gotovo bo literarne zgodovinarje ob 125 letnici rojstva našega pesnika Prešerna zanimala črtica iz časa njegovega ribniškega šolanja, zlasti ker doslej menda ni bilo ugotovljeno, kdo so bili v Ribnici njegovi učitelji. Za časa Prešernovega šolanja je ribniška šola slovela daleč naokoli. V ribniški »Zlati knjigi« (Buch der Ehre für die Reifziner Schule), ki jo je začel pisati ribniški dekan Alojzij Bonaventura Humelj, nahajamo imena učencev iz Ilirske Bistrice, Cerknice, Logatca, Vrhnike, Polhovega gradca, Planine, Kobilje glave, Metlike, Mokronoga, Žužemberka, Cateža, Krašnje, Radovljice, Selc, Trsta, Kastva, Reke, Broda na Hrvaškem in od drugod. Prešeren je obiskoval v Ribnici prvi razred v letu 1810/11, drugi pa v letu 1811/12. Morja so Prešerna spravili v Ribnico njegovi sorodniki, kakor je bil Jožef Prešeren, imovit župnik na Kopanju; skoro gotovo pa ne njegov drugi sorodnik Valentin Prešeren, ki je bil takrat župnik v Trzinu in je postal leta 1819. dekan v Ribnici. Pa četudi so ga ti napotili v ribniško šolo, jih je gotovo do tega koraka naglil dobri sloves te šole, ki je vlekel nase učence iz vseh možgih pokrajin.

V prvem razredu, ki ga je naš pesnik končal leta 1811., je bil med obdarovanci (premierji) drugi. »Zlata knjiga« ima zapisanega: Preschern Franz aus Felben aus der Pfarr Rodain. Prvi obdarovaneec je bil njegov sošolec Ivan Benedek iz Selc, tretja obdarovanka pa Ivana Nosan s Hriba v Loškem potoku. Razen teh premierjev pa so bili še pohvaljeni Štefan Praznik iz Dvorske vasi pri Velikih Laščah, Andrej Komočar s Cateža, Ivan Gorenc iz Žužemberka, Ivan Kajdiž iz Radovljice in Franja Stravs iz Ribnice.

V drugem razredu leta 1812. je Prešeren nadkrilil vse svoje sošolce in je bil prvi premier. Za njim pa prideta Andrej Komočar s Cateža in Franc Rudež iz Kobilje glave, nečak tedanjega ribniškega graščaka Antona Rudeža, ki je bil dve leti prej kupil ribniško graščino od grofov Kobenclejev. Po-

hvaljeni pa so bili Tomaž Katnič z Broda na Hrvaškem, Štefan Praznik iz Dvorske vasi, Ivan Benedek iz Selc ter Miha Skopin iz Sušja pri Ribnici.

Zakaj je ribniška šola tako slovela? Da je morala biti na glasu v domači okolici, je jasno; saj daleč naokoli ni bilo nobene šole. Ljudstvo pa je zelo hrepnelo po tem, da bi znalo brati. V dokaz sledge: V Dolnji vasi pri Ribnici je umrl stari cerkvenik in župnik pokliče v silni mladenič svojega sorodstva z Gorenjskega, da bi stregel pri službi božji, dokler ne dobi drugega cerkvenika. Ko so ljudje videli, kako mladenič bere pri sv. maši iz knjizice, jim je bilo neizrekljivo všeč. Zato prosijo župnika in fanta, naj bi učil njih otroke brati. Hitro dobi župnik iz Ljubljane nekaj tablic in mladenič je začel v župnišču šolo; privrelo pa je otrok in odraslih toliko, da je bila soba natlačena in jih je po pet in šest gledalo v eno tablico. Toda že šesti teden so dečka poklicali domov in šola je morala nehati.

V Ribnici pa je bila šola stalna z dvema razredoma, toda žal samo nemška, ki ni mogla biti vsem dostopna. Vodil jo je tamošnji dekan Humelj, ki je bil obenem tudi okrajni šolski nadzornik¹ in zelo vnet šolnik, dasi menda nekoliko nemško navdahnjen. On je ves gorel za šolo. Skrbel je za vse njene potrebe in tudi učitelje je moral sam najemati in udingati. Da ni našel vselej prvovrstnih šolskih moči, mu ni zameriti. V dobi, ko je Prešeren pohajal ribniško šolo, je imel dva učitelja Nemca, in morda je ravno tudi zato slovela ribniška šola, ker so vsi »boljši« ljudje hoteli znati nemško, ki je bilo gosposki jezik. In izrečno se trdi, da je Prešernova mati tudi sama govorila nemško² in je zato tudi svojega sina poslala v ribniško šolo.

Prvi razred je poučeval podučitelj (Schulgehilfe), drugi pa učitelj (Schullehrer). V letu 1811., ko je hodil Prešeren v prvi razred, je bil za podučitelja Janez Klibor, rojen v Sleziji, ki je bil prišel v Ribnico kot krojač in tukaj tudi ostal. Brezdvomno je, da je Klibor poučeval Prešerna v prvem razredu leta 1811. Bil je tega leta gotovo

podučitelj (Schulgehilfe), ker je kot tak podpisan dne 27. novembra 1811 kot priča pri neki poroki v Ribnici: Johann Klibor, Schulgehilfe.³ Prešernov sodobnik Franc Ks. Kramer, poznejši kanonik v Ljubljani, rojen v Prigorici zraven Ribnice dne 16. novembra 1800, torej niti tri tedne starejši od Prešerna, popisuje v svoji avtobiografiji podučitelja Kliborja takole: »Kako je iz krojača postal učitelj, mi ni znano. Da se pedagogike in metodike ni učil, in razen čitanja in pisanja tudi ni imel nobene učiteljske vednosti, se lahko sodi po tem, kako se je vedel in ravnal z otroki. Omenjam pa le nekoliko, kar sem sam izkusil. V prvem razredu je bilo nas šolarčkov kakih 60—70. Vsak je imel svojo nemško abecedno tablico; ž njo smo letali posamezno in zaporedoma k mizi, da nam je učitelj našteval črke po vrsti in smo jih izgovarjali za njim. Ko je povedal črke, pogljal je vsakega v klop in nastopil je drugi, za njim tretji itd. Imel je navado, da je takrat otroka, kadar mu je izrekal črke, suval z nekim bodalcem v kazalec ali je pa mahal po glavi ali hrbtu in tako res vtepal črke v glavo. Nosili smo vsi kazalce krvave, runjene ali gnojne, v znamenje, da smo učenci njegovega razreda. Te rane so bile strašilo drugim otrokom, da so se bali šole, zatorej so starši razposajene otroke najpoprej s tem poboljševali, da so jim žugali s šolo.«⁴ Prešeren menda ni imel teh gnojnih prstov, ker je bil v prvem razredu pod Kliborjem drugi premier, dočim Kramerja ni najti v Zlati knjigi; se je rad potepal in je moral ponavljati ta krvavi razred.

V drugem razredu je Prešerna poučeval učitelj (Schullehrer) Anton Kromholz, trd Nemeč, ki ga je bil s Češkega naročil dekan Humelj, svojo službo v Ribnici pa je nastopil leta 1809. ali najkeseje 1810. O njem piše Franc Kramer, ki je obiskoval ribniško šolo morda kako leto pred Prešernom — bil je domačin, ki je šel mlajši v bližnjo šolo nego Prešeren, ki je šel z desetimi letom v prvi razred —, takole: »Bil je sicer izvrsten učitelj, pa nikakor ne za slovensko mladino. Drug drugega nismo razumeli. Da bi nas ponemčil, de-

lal je z nami res neumno, zlasti nas je obkladal z nalogami, klepetal nemško, pa nihče ga ni razumel.«⁵ Menda ni imel ravno tega namena, da bi ponemčeval ribniško otročad, ampak sistem je bil tak, da se ni drugega poučevalo v slovensčini kakor krščanski nauk.

Kdo je poučeval Prešerna v ribniški šoli krščanski nauk, ne morem z gotovostjo reči. Ako ne dekan Humelj sam, ki je zelo ljubil šolo, pa je učil kaplan Anton Pad. Stare (tukaj 1807—1812), doma iz Bohinja, ali pa Mihael Benedek (tukaj 1810—1814), ki je utegnil biti brat ali vsaj sorodnik goriimenovanega premierja Benedeka iz Selc; zakaj tudi kaplan je bil rojen v Selcih, in sicer dne 27. septembra 1784. Pozneje je bil župnik v Zalem logu.

Prešernov učitelj Anton Kromholz je ostal v Ribnici do približno leta 1826. Tukaj se je oženil z domačinko Marijo Ramorjevo, s katero je imel edinega sina Antona Viljama, rojenega dne 14. maja 1815 v šoli, kjer je Kromholz stanoval; botrovala pa sta mu graščakinja Helena Rudež in njen sin Jožef.⁶ — Šola, kjer je Prešeren trgal hlače, je bila v sedanji hiši št. 27; vulgo so ji dejali »pri šolmastruc« (Schulmeister) in stoji še danes ter je last g. Antona Lovšina vulgo Štekljčka v Ribnici. — Te zanesljive podatke pa sem hotel popisati literarnim zgodovinarjem, posebno Prešernovim oboževalcem, ob 125 letnici njegovega rojstva v uporabo, ker doslej Prešernovi ribniški učitelji še niso bili ugotovljeni. Ribničani smo ponosni na velike može, četudi smo jih samo naposodo vzeli.

¹ Glaser, Zgod. slov. slovstva, II. 147.

² Zlata knjiga v ribniškem šolskem arhivu.

³ Drobntince, I. c. 79.

⁴ Ljubljanski šematizem, 1788. 8.

⁵ Glaser, I. c.

⁶ Ribniška poročna matica, 1811.

⁷ Drobntince, I. c. 80.

⁸ Tam, 81.

⁹ Ribniška rojstna matica in status.